

Metodická příručka k divadelnímu představení "Náš nový kamarád"
© Bc. Magdalena Odlová, Mgr. Anna Ješátková
Ilustrace © Jana Hrušková
Sazba, grafická úprava © Eliška Vojtková
My.Aktivita o. p. s., Praha, 2018

Metodická příručka

k představení „Náš nový kamarád“

Metodická příručka k představení „Náš nový kamarád“ je pomůckou pro učitele, jejichž třídy toto představení zhlédly. Navazuje na jeho obsah, klade dětem otázky. Shrnuje základní informace o multikulturní výchově ve školách, cíle předškolního vzdělávání v tomto směru a klíčové kompetence. Přibližuje multikulturní výchovu jako součást jednotlivých vzdělávacích oblastí RVP PV a nabízí náměty a návody na mnoho aktivit a her s dětmi. Obsahuje také přílohy – pracovní listy pro společnou práci dětí a pedagogů.

„Mosty“

Projekt „Mosty“ rozvíjí témata podpory rovného přístupu dětí s odlišným mateřským jazykem (OMJ) k neformálnímu a předškolnímu vzdělávání, snížení mezikulturních bariér, zlepšení společného soužití cizinců a většinové společnosti. Umožňuje sdílet pedagogům zkušenosti a dobrou praxi se začleňováním dětí s OMJ do vzdělávacího systému.

Realizátory projektu jsou DDM Ulita

a

My.Aktivita o.p.s.
(partner projektu).

„Náš nový kamarád“

Divadelní představení

Interaktivní loutkové představení „Náš nový kamarád“ přibližuje dětem problematiku integrace cizinců v nové zemi a kultuře z pohledu cizince. Jak se správně chovat, když do třídy přijde nový kamarád – cizinec s jinou barvou pleti? Jak dlouho trvá, než zapadne do kolektivu? Jak mu můžeme pomoci? Děti se po dobu představení stávají součástí imaginární nové třídy s novou paní učitelkou. Přichází cizí chlapec Akia, nový spolužák (loutka). Seznamuje se s dětmi, navzájem se poznávají. Akia vypráví o své rodné zemi, naučí děti písničku, novou hru, africkou bajku s ponaučením. Děti se aktivně zapojují do dění ve třídě v průběhu celého představení, postupně získávají k Akiovi vztah a přijímají ho mezi sebe.

Scénář a režie: Štěpán Gajdoš
Výprava a kostýmy: Alžběta Uhlíková

O nás

Realizátorem projektu „Mosty“ a divadelního představení „Náš nový kamarád“ je **Dům dětí a mládeže Praha 3 – Ulita**, partnerem projektu je **My.Aktivity o. p. s.**

Dům dětí a mládeže Praha 3 - Ulita je střediskem volného času. Poskytuje služby v oblasti zájmového vzdělávání – programy pro aktivní využití volného času dětí, mládeže i dospělých účastníků. Hlavními oblastmi programů jsou pravidelné kurzy a zájmové kroužky, akce, otevřené dílny, tábory a prázdninové akce, otevřený klub, rodinný klub, výukové programy a soutěže pro školy. Tento otevřený prostor již více než 60 let nabízí přátelské prostředí různým cílovým skupinám včetně jakkoliv znevýhodněných mladých lidí.

Více informací a kontakty na www.ulita.cz.

Nezisková organizace My.Aktivity o. p. s. vznikla v roce 2011. Vytváří a podporuje občanské aktivity, rozvíjí komunitní život (nejen) na pražském Žižkově. Mezi její hlavní činnosti patří podpora prarodinných aktivit, sportovní aktivity a akce od příměstských táborů pro děti až po aktivity pro seniory, sportovní aktivity a akce, vzdělávací projekty (např. podpora finanční gramotnosti žáků ZŠ i dospělých), pořádání kulturních akcí v České republice i v zahraničí (např. Polsko) nebo aktivity ve prospěch zkvalitnění životního prostředí – např. založení a provoz tzv. komunitních zahrádek.

Více informací a kontakty na www.myaktivity.cz.

Projekt je spolufinancován EU, REG. Č. CZ.07.4.68/0.0/0.0./16_037/0000333,
Operační program „Praha – pól růstu ČR“.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

my.a

MY. AKTIVITY o.p.s.

Tato metodická příručka byla vypracována v souladu s RVP PV platným od 1. ledna 2018.
Autor příručky: My.Aktivity o. p. s.
Praha, 2018

Obsah

O nás	5
Multikulturní výchova	8
Klíčové kompetence podle RVP PV	9
Multikulturní výchova v jednotlivých vzdělávacích oblastech RVP PV	11
~ Dítě a jeho tělo	11
~ Dítě a jeho psychika	12
~ Dítě a ten druhý	13
~ Dítě a společnost	14
~ Dítě a svět	15
~ Evaluace	16
Textová příloha	
~ Příloha č. 1 – Afrika	17
~ Příloha č. 2 – Africká pohádka „O nejmenším člověku“	18
~ Příloha č. 3 – Písnička „Pět minut v Africe“	19
Obrazová příloha	
~ Příloha č. 4 – Akia a přátelé (omalovánky)	
~ Příloha č. 5 – Emoce	
~ Příloha č. 6 – Pexeso	
~ Příloha č. 7 – Protiklady	
~ Příloha č. 8 – Časová posloupnost	
~ Příloha č. 9 – Bludiště	
~ Příloha č. 10 – Spočítej své kamarády	
~ Příloha č. 11 – Najdi dvojice	
~ Příloha č. 12 – Slož si svého kamaráda	

Multikulturní výchova

z článku Marie Marxtové, Metodický portál RVP¹

Multikulturní výchova v MŠ představuje "mnohokulturní" výchovu, která akceptuje kultury všech národností dětí, které jsou v dané třídě. Je velice důležité začít s multikulturní výchovou již v předškolním věku, protože děti kolem 3 let nemají ještě předsudky, neuvědomují si své rozdíly. Teprve postupně si osvojují postoje, které získávají nápodobou starších dětí a dospělých. Vhodnou motivací, kladnými příklady, vytvářením přátelských a kamarádských vztahů mezi dětmi dochází k vytváření základů kladných postojů na celý život.

• Multikulturní výchovu lze rozdělit na:

- Multikulturní výchovu z hlediska dítěte cizí národnosti
- Multikulturní výchovu z pohledu skupiny českých dětí na jiné, odlišné národnosti
- Multikulturní výchovu z hlediska rámcových cílů Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (multikulturní výchova je součástí vzdělávací nabídky školního vzdělávacího programu (dále ŠVP), který je tvořen na základě požadavků Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání.

• Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání, které úzce souvisí s multikulturní výchovou:

Základy pro zdravé sebevědomí a sebejistotu, pro schopnost být samo sebou a zároveň se přizpůsobit životu v sociální komunitě - v kulturní a multikulturní společnosti; jednat v duchu základních lidských a etických hodnot - to vše na úrovni přizpůsobené věku předškolního dítěte.

V návaznosti na obecné cíle jsou prvky multikulturní výchovy obsaženy v hlavních cílech předškolní výchovy - rozvíjení dítěte a jeho schopnosti učení a osvojení si základů hodnot, na nichž je založena naše společnost.

V oblasti intelektových dovedností dětí se učitelka snaží rozšiřovat jejich poznatky a vědomosti o životě navzájem, učí děti základním slovům v řeči kamaráda - pozdrav, poděkování apod. Děti se učí porovnávat rozdíly a shody mezi kulturami, učí se vážit si všech pohledů na život, na zvyky a společenské hodnoty. Osvědčilo se nám vytvoření slovníčku základních slov a krátkých vět, které umožňují základní komunikaci mezi učitelkou a dítětem.

V oblasti praktických dovedností využívá učitelka výtvarných, hudebních, pohybových nebo manipulačních činností k vyzdvižení schopností a dovedností dětí.

Učitelka si vytváří mezinárodní kartotéku jednoduchých hudebně-pohybových her a písní s opakováním jednoduchých refrénů, kdy se při opakování mohou zapojit všechny děti a mohou být hrdé na to, že se dokáží naučit část písně kamaráda.

Při výtvarných činnostech mohou děti zdůrazňovat charakteristické vlastnosti různých etnik (šikmé oči, tmavá pleť).

1/ MARXTOVÁ, Marie. Metodický portál, Články: „Multikulturní výchova v mateřské škole“ [online]. 11. 05. 2005.[cit.02. 03. 2018.]. ISSN 1802-4785.

Dostupný z WWW:<<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/231/MULTIKULTURNI-VYCHOVA-V-MATERSKESKOLE>.

Klíčové kompetence podle RVP PV²

• Kompetence k učení:

- ~ Dítě soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů.
- ~ Dítě uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení.
- ~ Dítě má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije.
- ~ Dítě klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo.
- ~ Dítě se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům.
- ~ Dítě odhaduje své síly, učí se hodnotit svoje osobní pokroky i oceňovat výkony druhých.

• Kompetence k řešení problémů:

- ~ Dítě si všímá dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem.
- ~ Dítě řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého.
- ~ Dítě řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti; postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje; spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací; hledá různé možnosti a varianty (má vlastní, originální nápady); využívá při tom dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost.
- ~ Dítě rozlišuje řešení, která jsou funkční (vedoucí k cíli), a řešení, která funkční nejsou; dokáže mezi nimi volit.
- ~ Dítě chápe, že vyhýbat se řešení problémů nevede k cíli, ale že jejich včasné a uvážlivé řešení je naopak výhodou; uvědomuje si, že svou aktivitou a iniciativou může situaci ovlivnit.

• Komunikativní kompetence:

- ~ Dítě ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog.
- ~ Dítě se dokáže vyjadřovat a sdělovat své prožitky, pocity a nálady různými prostředky (řečovými, výtvarnými, hudebními, dramatickými apod.).
- ~ Dítě se domlouvá gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci.

2/Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. 50 s. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

- Dítě komunikuje v běžných situacích bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými; chápe, že být komunikativní, vstřícné, iniciativní a aktivní je výhodou.
- Dítě průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím.
- Dítě dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, audiovizuální technika, atp.).
- Dítě ví, že lidé se dorozumívají i jinými jazyky.

• **Sociální a personální kompetence:**

- Dítě se ve skupině dokáže prosadit, ale i podřít, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy.
- Dítě samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej.
- Dítě projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost.
- Dítě napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí.
- Dítě se spolupodílí na společných rozhodnutích; přijímá vyjasněné a zdůvodněné povinnosti; dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim.
- Dítě je schopno chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem.

• **Činnostní a občanské kompetence:**

- Dítě dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky.
- Dítě chápe, že se může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá.
- Dítě se zajímá o druhé i o to, co se kolem děje; je otevřené aktuálnímu dění.
- Dítě chápe, že zájem o to, co se kolem děje, činnost, pracovitost a podnikavost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevědomost, pohodlnost a nízká aktivita mají svoje nepříznivé důsledky.
- Dítě má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat.
- Dítě spoluvytváří pravidla společného soužití mezi vrstevníky, rozumí jejich smyslu a chápe potřebu je zachovávat.
- Dítě si uvědomuje svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu.

Multikulturní výchova v jednotlivých vzdělávacích oblastech RVP PV³

Dítě a jeho tělo

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst a neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům.

• Dílčí záměry:

- ~ Rozvoj pohybových dovedností.
- ~ Zdokonalení hrubé i jemné motoriky.
- ~ Rozvoj a užívání všech smyslů.
- ~ Rozvoj fyzické i psychické zdatnosti.
- ~ Osvojení si praktických dovedností.

Konkrétní využití v mezikulturní výchově: V době adaptace nového dítěte je vhodné využít pohybových či smyslových her, u kterých není nutné používat slova z dosud cizího jazyka.

• Náměty pro činnosti:

- ~ Pohybová hra: „Mbube – mbube“ – dvěma dětem zavážeme oči šátkem. Tyto děti stojí uprostřed herny, ostatní děti si stoupnou dokola a ohraničí tím území. První dítě, které má zavázané oči, je lev, druhé dítě je antilopa. Lev má za úkol chytit antilopu, ostatní děti slouží pro oba „slepce“ jako nápověda, jak daleko jsou od sebe, obdoba „přihořívá, hoří“, jen křičí „mbube, mbube, mbube!“ od slabého hlasu (lev je daleko) až po silný (lev je blízko).
- ~ Improvizovaný tanec na africkou hudbu – všechny děti, popřípadě jedno dítě stojí uprostřed kruhu a tančí a ostatní děti ho napodobují, poté se postupně vystřídají.
- ~ Ochutnávka exotického ovoce – děti si přinesou do MŠ exotické ovoce, které postupně ochutnávají (můžeme ztížit zavázanýma očima – „Hádej, co zrovna jíš“).
- ~ Modelování korálek pro kamaráda z Afriky, popř. modelování zvířat žijících v Africe (modelína, rychletvrdnoucí hmota).
- ~ Sluchové pexeso – použijeme plastová vajíčka z Kinder vajec. Vždy dvě naplníme rýží, čočkou nebo pískem a mezi ostatními vajíčky hledáme za pomoci sluchu shodnou dvojici.
- ~ Cvičení motivované zvířaty v Africe: lev (lezeme ve vzporu klečmo), lev se protahuje (ve vzporu klečmo střídavě natahujeme paži a nohu), had vykukuje (ležíme na břicho, zvedáme trup a hlavu, koukáme se do stran, plazíme se), skáčeme jako opice, slon dupe, sloní uši (sedíme, ruce jsou v týl, lokty dáváme dopředu a zpět),

3/Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2018. 50 s. [cit. 2018-03-02]. Dostupné z WWW: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1-1>

chobot (jednou rukou si chytíme nos a druhou protáhneme), plížíme se tiše jako tygři, běžíme rychle jako antilopy, zvířata se leknou (ležíme na zádech v kolébce a houpeme se dopředu a dozadu), zvířátka spí (relaxace).

Dítě a jeho psychika

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávacích procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i jeho sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, poznávání a učení. Tato oblast zahrnuje tři podoblasti – **Jazyk a řeč, Poznávací schopnosti a funkce, představitelství a fantazie, myšlenkové operace a Sebepojetí, city, vůle.**

• Dílčí záměry:

- Rozvoj řečových schopností a komunikativních dovedností.
- Rozvoj smyslového vnímání, rozvoj paměti a pozornosti.
- Rozvoj tvořivosti.
- Posilování přirozených poznávacích citů.
- Vytvoření základů pro práci s informacemi.
- Poznávání sebe sama, získávání samostatnosti.
- Rozvoj sebeovládání.
- Rozvoj schopnosti vyjadřovat své pocity.

Konkrétní využití v mezikulturní výchově: Pro integraci dítěte je nejdůležitější, aby se co nejdříve seznámilo s novým jazykem. Pomůcky – obrazový materiál, věci kolem nás.

• Náměty pro činnosti:

- Rozhovory v komunitním kruhu na téma „Můj kamarád“. Přečteme pohádku „Ošklivé káčátko“ Zdůrazníme, jak špatně se chovala ostatní zvířátka jen kvůli tomu, že bylo káčátko jiné a lišilo se od ostatních. Popisujeme pocity ošklivého káčátka, jak mu bylo, když mu ostatní ubližovali, nikdo s ním nekamarádil a nehrál si s ním. Kde našlo nakonec své kamarády? Vyprávíme si o tom, že lidé se liší tím, jak vypadají, mluví, tím, co dovedou. Každý dospělý i dítě mají jiné zájmy, všichni jsou pro ostatní důležití tím, co umí, co mohou jiným předat a stejně důležité je od ostatních umět něco přijmout, něčemu se naučit, vážit si toho. Ptáme se dětí, co rády dělají (malují, sportují), hodnotí vzájemně chování a dovednosti kamarádů: „Toník mě včera rozzlobil – zbořil mi autodráhu“, „Anička mi pomohla zapnout bundu, je hodná, protože mi pomohla“, „Janička krásně zpívá“.
- Omalovánky s tematikou kamarádů (Asiat, Evropan). (viz příloha č. 4 „Akia a přátelé“)
- Poslech pohádky: „O nejmenším člověku“ (viz příloha č. 2), reakce na předem určená slova – např. když slyšíme název zvířete, tleskneme. Rozvoj poznatků a myšlení v komunitním kruhu (viz „Rozvoj poznatků a myšlení k příloze č. 2“).

- Vymýšlíme africká jména kamarádů, snažíme se vystihnout charakteristickou vlastnost
- Jak se dnes cítím – emoce (viz příloha č. 5 „Emoce“). Zeptáme se dětí, zda byly někdy smutné, veselé, zda se něčeho bály, na něco se těšily, měly z něčeho radost. Děti se snaží zhodnotit konkrétní situace, kdy byly smutné, veselé. Co se stalo, proč to tak bylo a jak situace dopadla.

Dítě a ten druhý

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů.

• Dílčí záměry:

- Spolupráce ve skupině.
- Seznamování se s pravidly vzájemného soužití.
- Posilování prosociálního chování.
- Rozvoj kooperativních dovedností.

Konkrétní využití v mezikulturní výchově: Dítě dostane dostatek prostoru pro verbální i neverbální komunikaci s ostatními, všichni se naučí spolu vycházet, dorozumět se i přes jazykové bariéry.

• Náměty pro činnosti:

- Rozhovory v komunitním kruhu na téma Afrika (viz příloha č.1 „Afrika“). Jak vypadají afričtí lidé (barva pleti, vlasy, oči apod.). Povídáme si o tom, jak bydlí, jaké mají oblečení, jídlo.
- Prohlížíme si fotografie afrických obyvatel a srovnáváme s našimi obyvateli.
- Výtvarná a pracovní činnost: „Moji kamarádi“ obkreslení kamarádů na velký balicí papír, poté vybarvení vodovými nebo temperovými barvami, dokreslení detailů fixou. Porovnáváme výšku, šířku, barvu vlasů, očí.
- „Najdi k sobě správnou dvojici“ – pexeso (viz příloha č. 6 „Pexeso“).
- Poznej kamaráda podle hlasu – každý člověk se liší svým hlasem. Poznáš hlas svého kamaráda ve školce? Děti si sednou na koberec, jedno z dětí se k ostatním otočí zády. Učitelka ukazuje na jednotlivé děti, které promluví na svého kamaráda (dle domluvených pravidel – např. zvuky zvířat žijících v Africe, krátká slovní spojení...) Dítě, které je otočeno a na ostatní děti nevidí, se snaží uhádnout, kdo právě promluvil. Děti se střídají.
- Koláž na téma „Afrika“ – děti si společně pomalují vodovými nebo temperovými barvami velký arch papíru. Poté si z časopisů vystříhnou obrázky zvířat, lidí, domorodců, chýší nebo některých prvků africké krajiny a rozloží na plochu papíru a společně se dohadují, co a kam umístí, poté vše nalepí a postupně dokreslí další krajinu (keře, stromy, řeku). Na závěr mohou dolepit přírodniny (suchou trávu, větvičky, kamínky).
- Tvoření zoologické zahrady z různých druhů stavebnic, poté doplňujeme plyšový-

- mi či plastovými zvířátky.
- Stavba afrických chýší z molitanových kostek nebo různých druhů stavebnic.
 - Poznávání zvířat podle zvuku – rozdělíme děti do menších skupin, pustíme nahrávku se zvukem zvířete žijícího v Africe, poté musí dítě co nejrychleji ze země sebrat obrázek zvířete, které slyšelo na nahrávce a vzít k sobě. Vyhrává skupina, která získá nejvíce obrázků.
 - Hra „Na snění“ – děti si lehnou, zavřou oči. Každé si v duchu představuje svého kamaráda a přemýšlí, jaké má vlastnosti, jak vypadá, co umí. Pustíme relaxační hudbu. Po relaxaci si povídají o tom, na koho myslely a proč ho mají rády, a snaží se ho popsat (vzhled, vlastnosti). Na závěr každé dítě pro svého kamaráda nakreslí obrázek, předá mu ho a řekne, že ten obrázek nakreslilo pro něj, protože ho má rádo.

Dítě a společnost

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v oblasti sociálně-kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody ve svém sociálním prostředí.

• Dílčí záměry:

- Rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních.
- Rozvoj základních společenských postojů, návyků a dovedností.
- Seznamování se světem lidí, kultury a umění.
- Získání poznatků o existenci ostatních kultur a národností.

Konkrétní využití v mezikulturní výchově: Umožníme dětem, aby se přirozeně seznámily se svojí kulturou a společenskými návyky, učíme je vzájemné toleranci

• Náměty pro činnosti:

- Rozhovory v komunitním kruhu na téma divadelního představení: O čem bylo divadelní představení? Jak se vám líbilo? Jak se jmenoval hlavní hrdina? Odkud Akia pochází? Jaká jsme viděly zvířátka? Jak se jmenuje hra, kterou nás Akia naučil? Po kom se Akiovi stýskalo? Co uděláme pro to, aby se u nás Akia cítil dobře?
- Můj zážitek z divadla – děti namalují obrázek k viděnému představení. Uděláme si výstavku a povídáme si nad jednotlivými obrázky
- Seznámení s písničkou Pět minut v Africe (viz příloha č. 3), vytleskávání slov, rytmičace, hra na tělo, určování počtu slabik, pohybové vyjádření obsahu jednotlivých slok.
- Namaluj svého kamaráda – kolektivní práce. Nakresli svého kamaráda ze třídy (fixy, vodové nebo temperové barvy). Poté vystříhni a společně s ostatními dětmi nalepte na velký formát papíru. Podívejte se na společnou práci a zkuste poznat kamarády.
- Pracovní činnost: výroba drobných hudebních nástrojů: chřestidel a bubínků

(plastová vajíčka, kelímky od jogurtů, PET lahve, krabičky od tavených sýrů naplníme rýží, pískem, čočkou,..). Hra na vyrobené nástroje, na ozvěnu, hudební štafeta (postupné opakování určitého zvuku).

- ~ Výtvarná a pracovní činnost: „Já a můj kamarád Akia“ – vytrhávání a lepení barevného papíru (viz příloha), dokreslení detailů fixami.
- ~ Protiklady (viz příloha č. 7)
- ~ Časová posloupnost – co bylo dříve a co později? (viz příloha č. 8)
- ~ Bludiště (viz příloha č. 9) pomoz najít kamarádům cestu k sobě.
- ~ Matematické představy (viz příloha č. 10) – spočítáš všechny své kamarády (více, méně, stejně).
- ~ Najdi stejné dvojice a spoj (viz příloha č. 11) – pomůžeš najít kamarádovi dvojici?
- ~ Puzzle kamarád (viz příloha č. 12 „Slož si svého kamaráda“) - vybarvi si kamaráda a slož si puzzle.

Dítě a svět

Záměrem vzdělávacího úsilí učitele v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí.

• Dílčí záměry:

- ~ Seznamovat se s místem a prostředím, ve kterém dítě žije.
- ~ Poznávání jiných kultur.
- ~ Rozvoj úcty k životu.
- ~ Vytvoření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem.
- ~ Získávat elementární poznatky o planetě Zemi.

Konkrétní využití v mezikulturní výchově: Naučíme dítě, že není na tomto velkém světě samo, že jsou zde další lidé, o které se musí zajímat, a příroda, o kterou se musí starat.

• Náměty pro činnosti:

- ~ Každý jsme jiný – rozhovory v komunitním kruhu. Vyprávíme si s dětmi o lidech různých národností (Češi, Eskymáci, Japonci, Angličané, Řekové, Afričané...), o způsobu jejich života, oblékání, jejich národních zvycích, barvě pleti, různých jazycích. Každý člověk je jiný, každý je něčím zajímavý pro druhé lidi a proto je každý důležitý. Rozhovory s dětmi o rozdílech mezi lidmi – děti nejdříve popisují, jak vidí své kamarády. Poté učitelka vybere dvě vizuálně rozdílné děti, které se postaví před ostatní. Ostatní děti hledají a popisují konkrétní rozdíly mezi nimi (barva očí, barva vlasů, délka vlasů, výška, stavba těla...).
- ~ V průběhu týdne děti nosí do MŠ různé knihy a obrázky z časopisů s tématem Afriky, k tomu přidáme knihy, které máme k dispozici v MŠ. Jednotlivé knihy a časopisy

podrobně prohlížíme, čteme krátké texty a vyprávíme si v komunitním kruhu o životě v Africe.

- Práce s glóbusem – co je to glóbus, prohlížení glóbusu, povídání si s dětmi o jednotlivých kontinentech. Co všechno může být kulaté? Hledáme kulaté tvary ve třídě. Ve hmatovém pytlíku nebo v luštěninách hledáme kulaté předměty.
- Práce s mapou – co je to mapa, prohlížení mapy světa, kontinentů, hledání Afriky na mapě. Zjišťujeme její velikost v poměru s ostatními kontinenty, hledáme další rozdíly. Kdo v Africe žije – lidé, zvířata, rostliny. Co znamenají jednotlivé barvy na mapě?
- Práce s obrazovým atlasem, fotografie přírody v Africe – podle obrázků zjišťujeme, co se u nás pěstuje, jaká tu žijí zvířata, zda máme hory, moře, jaké u nás bývá počasí a jak je to naopak v Africe. Promítáme obrázky a videa o Africe.
- Skládání puzzle – světadíly.
- Omalovánky – zvířata žijící v Africe.
- Poslech africké hudby – srovnání s naší hudbou.
- Která zvířata žijí v Africe? – prohlížení encyklopedií se zvířaty.
- Uhodni zvíře, na které myslím – „Zvíře na které myslím má: 2 hrby, krunýř, pruhy na těle, dlouhý krk, má hřívu, dlouhý chobot, skáče ze stromu na strom..“ apod.

Evaluace

Po dokončení každého integrovaného bloku by si měla paní učitelka položit několik základních otázek a s nimi pak dále pracovat:

- Bylo pro děti téma zajímavé?
- Splnilo téma můj záměr?
- Umožnilo téma naplnit dané specifické cíle?
- Splnilo téma požadavek na pestrost a vyváženost činností?
- Splnilo téma požadavek na individuální rozvoj osobnosti dítěte?
- Bylo pro děti téma zajímavé?
- Byly děti aktivní?
- Bylo pro děti téma přínosné?
- Co bych doporučila pro další práci?

Příloha č. 1

Afrika

(z článku Mgr. et Bc. Michaela Novotného, Metodický portál RVP⁴)

Afrika nabízí hry a činnosti, které seznamují děti s tématy multikulturality a také rozvíjí jejich dovednosti. Afrika je třetí největší světadíl a je domovem převážně obyvatel černé pleti, proto se jí také říká černý kontinent.

Velkou část tohoto kontinentu tvoří pouště, rozlehlá území plná písku, kde je nedostatek vody, a proto tu žije jen velmi málo lidí a živočichů. V africké savaně také žije nám mnoho známých zvířat, jako jsou sloni, žirafy, lvi, hadi, hroši či nosorožci.

Africký kontinent tvoří velké množství států, mezi nejznámější můžeme zařadit například Egypt nebo Tunisko, kam mnoho lidí jezdí na dovolenou. Celá Afrika je obklopena moři a oceány (Indickým a Atlantským oceánem, Středozezemním mořem), proto se na ni můžeme dostat pouze lodí nebo letadlem. Největší ostrov patřící k africkému kontinentu je Madagaskar a je to jediné místo na světě, kde žijí ve volné přírodě lemuři.

Nejvyšší horou Afriky je sopečný vulkán Kilimandžáro. V Egyptě se vlévá do moře Nil, který je největší a nejdelší řekou Afriky. Největším jezerem Afriky je Viktoriino jezero, pojmenované po anglické královně Viktorii. V Egyptě se můžeme také setkat s pyramidami, které sloužily jako hrobky pro egyptské krále (faraóny). Na jihu Afriky jsou velká naleziště drahých kamenů, zejména diamantů a také zlata.

V Africe je po většinu roku teplé počasí, a proto je hojně vyhledávána turisty, kteří sem jezdí na prázdniny nebo trávit svoji dovolenou.

• Rozvoj poznatků a myšlení:

- ~ Byl/a si někdy v Africe?
- ~ Jak vypadají lidé, kteří žijí v Africe?
- ~ Jaká zvířata žijí v Africe?
- ~ Co jedí lidé v Africe?
- ~ Jak se oblékají lidé v Africe?
- ~ Najdi Afriku na mapě/globusu.
- ~ Chtěl/a bys jet na výlet do Afriky?
- ~ Co by sis vzal/a s sebou na výlet do Afriky?

4/NOVOTNÝ, Michael. Multikulturní výchova – Afrika. Metodický portál: Články [online]. 26. 10. 2016, [cit. 2018-03-02]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/POF/21031/MULTIKULTURNI-VYCHOVA---AFRIKA.html>>. ISSN 1802-4785.

Příloha č. 2

„O nejmenším člověku“⁵

Africká pohádka

V jedné vesnici, na kraji savany, žil nejmenší ze všech lidí, malý člověk jménem Ngali, který měřil jenom stopu a píd'. Lovil v savaně a pracoval na poli a moc se trápil, že je tak malý, a že všichni ostatní vidí dále než on.

Rozhodl se, že vyroste a bude nejvyšší ze všech lidí. Rozhodl se, že vyroste a uvidí nejdále. Ale jak to udělat? Šel za žirafou a prosil ji:

„Kmotříčko žirafo, porad' mi, co mám dělat. Co mám dělat, abych vyrostl. Abych byl vysoký, nejvyšší ze všech lidí. Co mám dělat, abych byl vysoký, jako jsi ty?“

Žirafa mu odpověděla:

„To je jednoduché, Ngali, nejmenší ze všech lidí. Celý den okusuj zelené listí z korun stromů. Okusuj zelené listí a běhej po savaně. Pak budeš vysoký jako já.“

Ngali pak celý měsíc lezl po stromech, okusoval zelené listí a běhal po savaně.

Byl z toho celý unavený a moc ho bolelo břicho. Břicho ho bolelo, ale nevyrostl ani o kousek. Co má tedy udělat? Šel za buvolem pro radu. Přišel za buvolem a prosil ho:

„Kmotříčku buvole, porad' mi, co mám dělat. Co mám dělat, abych vyrostl a byl veliký a daleko viděl? Co mám dělat, abych byl veliký, tak jako ty?“

Buvol mu odpověděl:

„To je jednoduché, Ngali, nejmenší ze všech lidí. Celý den přežvykuj suchou trávu. Musíš přežvykovat suchou trávu a ležet při tom v bahně na boku. Pak vyrosteš a budeš velký jako jsem já.“

Ngali tedy celé dva měsíce přežvykoval suchou trávu a ležel při tom v bahně na boku, až z toho byl celý polámaný a umazaný a břicho ho bolelo ještě víc než před tím. Břicho ho bolelo mnohem více, ale nevyrostl ani o kousek.

Co má tedy dělat? Co má dělat, když nic nepomáhá?

Nakonec šel pro radu k moudrému ptáku Marabu, který bydlel u řeky Ubangui:

„Porad' mi, moudrý ptáku Marabu, co mám dělat, abych byl nejvyšší ze všech lidí? Co mám dělat, nejmoudřejší ze všech bytostí v savaně?“

Moudrý Marabu se ho zeptal:

„Proč chceš být tak vysoký, Ngali, nejmenší ze všech lidí?“ „Chci být vysoký, abych dohlédl nejdále ze všech lidí,“ odpověděl mu Ngali. „Vylez na nejvyšší baobab, Ngali, nejmenší z lidí. Vylez a rozhlédni se kolem a uvidíš nejdál ze všech lidí. Dokážeš to?“, zeptal se ho moudrý Marabu.

„Dokážu,“ řekl radostně Ngali. „Naučil jsem se vylézt na každý strom, když mi žirafa radila, abych jedl listí.“

Ngali pak poděkoval moudrému ptáku Marabu za dobrou radu a už se nikdy netrápil tím, že je nejmenším ze všech lidí. Vždyť viděl nejdále. Dohlédl dál, než kdokoliv z lidí.

5/WEST, O. D. Africké pohádky. Praha: TriTOn, 2011. ISBN 978-80-7387-267-0.

• **Rozvoj poznatků a myšlení:**

- ~ Kde se odehrává pohádka?
- ~ Jak se jmenoval nejmenší člověk?
- ~ Čím se Ngali živil? Co dělal za práci?
- ~ Co trápilo Ngaliho?
- ~ Ke komu prvnímu šel Ngali pro radu? Co Ngalimu žirafa poradila?
- ~ Za kým šel Ngali poté? Co Ngalimu poradil buvol?
- ~ Za kým šel Ngali poté? Co mu Marabu poradil?
- ~ Co byste Ngalimu poradily vy, děti?
- ~ Jaké plyne z pohádky ponaučení?
- ~ Kdo je můj kamarád? Proč je důležité mít kamarády?
- ~ Jak pomáhám kamarádovi a jak on mně?
- ~ Mám/znám nějakého kamaráda z jiné země? Jakou řečí mluví?

Příloha č. 3

Písnička „Pět minut v Africe“

(text Jiří Žáček, hudba Pavel Jurkovič⁶)

Dostupná na www.youtube.com

Čáry, máry, ententyky,
poletíme do Afriky.
Přidržte si čepice ...
Hop! a už jsme v Africe:

Lvi a lvice pod palmami
hrozitánsky špulí tlamy,
loví myši v oáze,
přibývají na váze.

Sloni troubí písně sloní,
až nám z toho v uších zvoní,
vytrubují zvesela
jako správná kapela.

Pštrosi mají krásné peří,
pyšně si ho nakadeří,
kýchneš-li však nablízku,
strčí hlavy do písku.

Plameňáci purpuroví
na jezeře ryby loví,
volavky a marabu
hrají si tam na babu.

Paviáni křičí zdola:
- Žirafo, hej, hola hola!
Jak se máš tam nahoře?
Dohlédneš až za moře?

Žirafa jen mhouří víčka,
žďuchá hlavou do sluníčka.
Chodí k němu na táčky,
okusuje obláčky.